

Foaia Diecezană

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

Prețul abonamentului:

Pe un an . . . . . 240 Lei
Pe jumătate de an . . . . . 120 Lei
Pe un pătrar de an . . . . . 60 Lei
Un număr . . . . . 5 Lei
Pentru străinătate pe un an . . . 300 Lei

APARE DUMINECA

Manuscrisele nu se înapoiază și se adresează redacției „Foaia Diecezană”, iar banii pentru abonamente și inserațiuni se trimit administrațiunii „Tipografia și Librăria Diecezană” în Caransebeș.

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiuni oficiale, concurse edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei, până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 Lei

Elogiul muncii și al datoriei.

Vânturile furtunoase cari suflă azi pretutindeni au secat în noi izvoarele unei sensibilități, unei irizări a sufletului pentru sesizarea atâtor frumuseți câte numai bunul Dumnezeu a știut sădi în lume.

Cugetele se ascuțesc, voința se oțelește căci — după cuvintele înțeleptului împărat și filozof — ziua pe care o trăim e bine a fi socotită cea de pe urmă a vieții noastre.

Totuși — precum zăpada nu stânjenește floarea ghiocelului — asprimea vieții nu poate sugruma germenii într'una renăscători ai frumuseții chipului omenesc. . .

Intr'o familie de muncitori intelectuali, un membru, cel mai în vârstă, și-a luat bun rămas. . . Dl Aurel Moaca, harnicul referent consilier al secției economice ne-a părăsit urmând să-și aranjeze drepturile la pensiuine.

După o laborioasă muncă de peste 35 ani omul cel mai devotat, demnitarul conștient de misiunea și oficiul său — cinstit și conștiincios până la pedanterie — cu o undă de tristețe în ochi părăsește masa lui de lucru.

Rar om care să se identifice așa de mult cu misiunea, cu îndatoririle sale de fiecă zi, ca veneratul nostru prieten, pentru care munca a însemnat un fel de cult! Oricine a intrat în biroul său, a stat cu el de vorbă s'a contagiât de seriozitatea, de probitatea lui.

Fiu de ofițer, a intrat în serviciul episcopiei aducând aci tradiția disciplinei muncii,

a onestității, a onoarei. Primind conducerea secției cu cea mai grea răspundere, a înțeles dintru început și a urmat linia punctualității. În timpurile grele de sub streini, cu tact și multă chibzuință a purtat corabia episcopiei și a dus-o la liman; mai nou, legiuirile noastre

economice și financiare au fost un prilej de încercare, trecut totuși cu destulă înlesnire de acest dibaciu cârmaciu economic, sub care eparhia a sporit fondurile, a zidit case, a cumpărat bunuri, cu un cuvânt: s'a îmbogățit!

„Cu drept cuvânt — scria fericitul episcop Iosif în Calendarul Românului pe 1930 — se poate zice că a fost binecuvântat momentul, când domnia-sa s'a hotărât să intre în serviciul eparhiei și un noroc pentru eparhie, că a putut câștiga un muncitor credincios”.

Nu mai puțin prețioase și adânc grăitoare au fost cuvintele Prea Sfințitului Părinte Episcop Vasile în ședința dela 31 Ianuarie cu ocazia pensionării, când — mișcat — în fața plenului a dat espresie recunoștinței pentru munca prestată și devotamentul avut.

Un omagiu desăvârșit și deplin meritat! Foaia Diecezană, pe ai cărei cetitori d-l Aurel Moaca nu odată i-a desfătat cu articole studiate, ce oglindeau sufletul senzibil și instruit, cu dragoste și duioșie își împletește omagiile sale cu ale tuturor, depunându-le — ca pe o cunună de lauri — pe fruntea acestui neuitat prieten!

AUREL MOACA
Consilier referent eparhial.

Realități naționale.

Zbuciumul schimbărilor de hărți, împărțirilor de nații, statornicirilor de noi așezări de-asupra celor existente, cu voia sau fără voia istoriei, a ajuns în ultimul timp, pricinuitor de neliniște, până la hotarele țării noastre.

Iarăși apasă asupra omenirii neprevăzutul istoric al vremurilor de mari pericole; timpul, locul, ori individul încep iar să nu mai conteze în mâinile fatidice ale marilor regisori de răsboaie!

Au început să ridice din nou vremurile cântar de măsurat vrednicia românească la hotare...

Istoria i-a dat Românului multe meniri din negura începuturilor sale ca neam; meniri de stăvilire contra barbarului cutropitor, de necontenită luptă cu Turcul, de nemai pomenită opri-mare și apăsare dela Ungur, Rus, ori Austriac. Menirile aceste însă au călit un popor mare, un popor dârz, voinic cum nu e altul, fără frică de moarte și care scăpat acum de douăzeci de ani de Rus, Ungur, Austriac, după cum pe vremuri a scăpat și de Turc și de Fanariot, știe acum cât de scumpe-i sunt hotarele și libertatea!

Toate le-am gustat în decursul istoriei — *noi Români*, — din ruperea trupului țării noastre însă nu mai putem împărtăși pe nimeni; din amarul gust al sclaviei am gustat îndeajuns, spre a-l mai dori, dar deși neîndreptățiți de istorie, întrucât ca neam nobil am fost în sclavie, nicicând nu pretindem sclavia altora sub noi!

Românul însă nu uită acea vestită „unio trium nationum“, nu uită temnițele austro-ungare, nu uită atentatele diabolice la ființa noastră ca neam subjugat și ca țară întregită viitoare ale lui Apponyi și Tisza.

Nu uită deoarece păharul celor douăzeci de ani scurși e prea mic pentru a da uitării suferințele milenare, nu putem uita fiindcă dreptatea care există în istorie încă nu a fost pe deplin satisfăcută, cu atât mai puțin rănile pe deplin cicatrizate.

S'au ridicat cântare de vrednicie la hotarele primejduite din nou, de poftele și de invidia streinului. Ni se pregătesc iar nedreptăți,

se scotează noi sclăvii pe spinarea unu popor ce nu cere altceva decât pace și armonie chiar cu vrăjmașii cei mai crunți ai lui de ieri.

Pacea și armonia de astă dată o cerem însă în hotarele mărite ale neamului, din părțile bucovinene, basarabene, dobrogene, bănățene, ardelene și maramureșene.

Hotare sfinte păstrate de Români ca neam sub vitregia oricăror asupritori; hotare veșnice, întrucât între ele ni s'au născut copiii și ne-au murit eroii.

Pofta oricăror nevrednicii și neomenii istorice *noui* se lovește de aceste hotare: Românul nu se teme de moarte; de vitejie a dat dovadă îndeajunsă, ca să nu răspundă oricând marilor comandamente din vremuri de pericol.

Poporul român a răspuns impresionant de prompt în întreg trecutul istoric chemărilor de apărare a vetrei de foc, a hotarelor de jaf și a gliei de prăpăd.

Fără surprindere așadar am rămas acum când după douăzeci de ani ne-a fost dat să ne adunăm în pripă cu ochii la hotare.

La chemarea focurilor de pe culme nația a răspuns cu o însuflețire și cu o dârzenie întru totul demnă de arcașii și plăeșii lui Ștefan cel Mare.

Veneau cete, cete bătrânii rezerviști cu imaginea celor douăzeci de ani de bine sfâșiata de noi amenințări, de noi pofte din partea venticului.

Veneau într'un entuziasm greu de descris, spre a apăra hotarele și a răzbuna îndrăzneli din vremurile lor cele mai crunte.

Deodată cu evenimentele ultime poporul român a bătut cu încredere din nou la poarta istoriei, a bătut cu încredere, treaz și prezent la apel, nu spre un eroism strein, viclean și pof-titor de bunuri streine, ci spre un eroism specific nației noastre de oameni buni și primitivi, dar cari știu să te scoată cu sapa, cu furca, ori cu coasa afară, când îi devii vrășmaș și-i jindu-ești avutul.

Pe calea refacerilor reale și concrete din ultimul timp, poporul român e mai departe ca oricând de pofta marilor riscuri și neprevederi, dar și mai hotărât ca oricând să se apere contra oricui.

Promptitudinea patriotică din vremuri de pericol ne asigură călătoria eternă pe marele drum al realităților naționale.

Poporul român nu a vândut nici când pacea, alții au vândut-o, dar nici nu o dorește cu orice preț, iar hotarele noastre, să se știe odată pentru totdeauna, că nu mai sunt temporare, ci sunt veșnice.

Prof. Dr. Petru Rezuș

Cosmogonia biblică și teoriile științifice.

De Pr. I. Firca.

(Continuare)

Dar deși astăzi pentru lumea științifică apuseană chestiunea aproape a încetat de a mai fi de actualitate, totuși ea nu e definitiv închisă. Căci din când în când răbufnesc atacurile, apărând savanți de bună credință chiar, cari iau lupta cu Religia în numele științei¹⁾. Așa că determinismul științific nu e încă perimat complect și Apologetica nu greșeste socotindu-l printre adversarii de combătut²⁾; mai degrabă greșeste neglijându-l sau tratându-l cu indiferență ori din punct de vedere unilateral. Și mai ales la noi, unde ideile științifice și concepțiile asupra raportului dintre religie și știință atât în învățământul superior cât și în cel secundar sunt cele admise în apus înainte cu câteva decenii, apare ca o obligație a păstorilor sufletești să lămurească lucrurile, dacă nu pentru altcineva cel puțin pentru bachelareții rămași cu impresia puternică a celor învățate la Geologie și Biologie în ultimii ani și pentru cari problema este oricând de actualitate. Cu atât mai mult, că unii crescuți în duhul creștin mai înainte, sunt gata să strige când li se întinde ajutorul spiritual necesar, ca odinioară tatăl copilului demonizat din Evanghelie: „Cred Doamne, ajută necredinței mele“³⁾.

2. Credința. Adevărurile cuprinse în Sfânta Scriptură, precum și cele dogmatice formulate pe baza Sf. Scripturi de biserică, ni le însușim prin *credință*, un fapt sufleteș totdeauna prezent în actele noastre de cunoaștere, o *virtute* și ca atare o forță sufletească ce conține în sine un complex de elemente intelectualiste, afective și voliționale. Ea este un act al *voinei* omului pentru că fie un adevăr cât de evident minții, totuși cineva poate să nu-l primească⁴⁾, are

libertatea de a voi sau nu să și-l improprieze. E apoi funcție de *sentiment*, căci obârșia ei e mai degrabă în căldura inimii, decât în răceala indiferență a rațiunii și omul crede nu atât în adevăruri cari se impun minții lui cu certitudinea logică a evidenței, cât mai ales în altele cari găesc rezonanță în inima sa, vibrând la unison cu anume corzi din ea și cari pot lipsi altuia, socotit ca fiind cu inima împietrită pentru ele. Dar nici în ceeace *rațiunea* spune că e neadevăr nu se poate crede, credința adevărată fiind rod al minții curate⁵⁾ și în chiar concepția creștină, care cere ca în actul credinței omul să-și supună rațiunea și personalitatea sa autorității divine și bisericii, totuși credința nu este potrivnică rațiunii și nu implică deci o renunțare la existența liberă și personală⁶⁾. Prin credință nici nu se cere altceva creștinului, decât că recunoscându-și imperfecțiunea minții, în lucruri supranaturale — și numai în acestea — să o supună absolutei înțelepciuni a lui Dumnezeu⁷⁾.

Deci credința e o formă complexă de cunoaștere a spiritului omenesc și ca atare sfera ei de înțelegere e mai mare decât a rațiunii, deși cunoștințele primite prin ea le acceptăm pe baza autorității celui ce ni le predă.

Și în special aceasta e esența credinței, concepută cu virtute creștină, un act sufleteș în care se îmbină un element subiectiv, personal și deci relativ cu un altul supranatural, transcendent, dumnezeesc, ea fiind din categoria *virtuților teologice* sau *insuflate*⁸⁾.

Din punctul de vedere al cunoașterii „*credința este dovedirea lucrurilor celor nevăzute*“⁹⁾ după clasică și limpedea definiție a Sf. Apostol Pavel. Prin ajutorul ei putem cunoaște mai mult decât ceeace ne cade direct sub simțuri. *Lumea fenomenală* o percepem prin ajutorul simțurilor, ale căror date sunt coordonate de rațiune. În *transcendent*, domeniul realităților de dincolo de lumea empirică, nu mai putem pătrunde cu simțurile, ci numai cu credința, sistematizându-i apoi datele, tot cu ajutorul rațiunii.

Unii, — chiar mulți — puțin cunoscători în ale științei și mai ales ignoranți în ale Bibliei și Religiei, s'au grăbit să afirme că între credință și rațiune ca mijloace de cunoaștere există deosebiri fundamentale, cari merg până acolo că separă oamenii în: *naivi* cari admit adică cele afirmate în sfintele cărți ale creștinismului

5) cf. Dr. G. Dragomir op. cit. p. 72.

6) Ibidem.

7) Ibidem.

8) cf. Curs de Morală creștină, predat în anul 1933-34 studenților din an. IV al Fac. de Teol. din București de Dr. Șerban Ionescu, litografiat p. 58.

9) Evr. XI 1.

1) Et. Borne, art. cit. în Apologétique etc. p. 887.

2) Ibidem.

3) Mc. IX 24.

4) Dr. George Dragomir: „Manual de Teologia Morală“ Ed.

II Arad 1915. p. 72.

și *știitori*, acei cari trec prin sita discernământului critic al minții lor orice cunoștință primită. Credința ar fi deci o formă inferioară și primitivă de cunoaștere, care în nici un caz nu poate duce la vre-un rezultat pozitiv. Ea însă a exercitat puternică presiune — prin forța pe care o reprezenta altădată biserica — asupra rațiunii omenești pe care o voia încorsetată în dogme și foarte cu greu și după multă luptă a admis eliberarea de sub tutela a rațiunii și dreptul minții omenești de a cerceta prin metode proprii și adecvate diferitelor ramuri de știință, complexul realității. Biserica a provocat dar — zic aceștia — un conflict între credință și rațiune, (ori știință, care cuprinde rezultatele sistematice ale cercetării).

(Urmează)

Piatra de sminteală a Bisericii.

(Continuare)

Iar în alt loc sf. *Irineu* scrie: „Anaclet sau Clet fiind episcop 12 ani, avu de urmaș pe Clement, care conduce Biserica Romei nouă ani (92—101), (Pr. C. Iordăchescu: Istoria vechii literaturi creștine, vol. I 1937, p. 45).

Marele scriitor creștin *Tertulian* († 220) numește pe *Lin* întâiul, pe *Anaclet* al doilea și pe *Clement* al treilea episcop creștin al Romei. Chiar și sf. *Grigorie*, papă al Romei, susține în scrierile sale acelaș lucru, când numește pe Romani ucenicii apostolului Pavel, spunând că *primul episcop* al Romei a fost *Lin*, și nu ap. Petru.

Mărturiile cari au trăit mai aproape de timpul apostolilor, mărturisesc deci că *primul* episcop al Romei a fost *Lin*, care de sigur a fost sfințit și așezat în scaunul episcopal de ap. Pavel, așa cum a fost instituit Tit în Creta și Timotei în Efez (W. Guetteé, p. 132, Eusebiu, op. c. cap. IV p. 62).

Mai târziu, prin veacul al IV-lea papiștii au *născocit* niște scrieri, pe cari le-au atribuit pe nedrept lui Clement (al III-lea papă al Romei) și numite din această cauză „pseudo-clementine.

În aceste scrieri pretind papiștii că se reoglindește doctrina lor despre primatul lui Petru în Biserică. Aceste scrieri, însă, nu provin dela Clement, ci sunt *un produs de mai târziu* al unor Papi dornici de mărire deșartă. Mai la vale vom vedea că Papii sunt neobosiți în a falsifica și a denatura adevărul. Ori și ce ar face adevărul rămâne aceasta: Apostolul *Pavel*, *dimpună* cu

învățăceii și rudele lui, au întemeiat biserica Romei; iar primul episcop al Romei a fost *Lin*, ucenicul ap. Pavel, amintit în epistola doua către Timotei c. 4 v. 21.

22. Autoritatea Papilor în cele

dintâiu 8 veacuri.

În timpul celor opt veacuri dela început nimeni n'a crezut că Papa dela Roma ar fi moștenit dela ap. Petru și prin el dela Mântuitorul Hristos puterea de a conduce și a judeca întreaga Biserică. Papa dela Roma a fost și el un episcop ca și ceilalți episcopi, având aceleași drepturi și aceleași datorii. Chestiunile mai importante, ce priveau întreaga Biserică, nu le rezolva Papa singur, ci Sinodul tuturor episcopilor. Astfel la anul 325 s'au adunat la Niceea 318 episcopi, pentru a combate învățătura rătăcitului Arie, care învăța, că Dumnezeu Fiul este mai mic ca Dumnezeu Tatal... *Sinodul* a arătat învățătura cea adevărată formulând 7 articoli din Simbolul credinței sau din „Crez“.

(Urmează)

C.

Sfântul Părinte Clement alexandrinul,

de Pr. Ioan Nicorescu.

Starea înfloritoare a școlii catehetice din Alexandria s'a început cu binecuvântata activitate a lui Clement, care a ajuns conducătorul aceleia, numit și „*Alexandrinul*.“

Titus Flavius Clement nu s'a născut nici în Athena și nici în Alexandria; din părinți păgâni. Fiind înzestrat cu deosebit dar, a început să cerceteze cu deamăruntul toată știința din timpul elen. N'a rămas nici o carte necetită de dânsul; până chiar și în misterii s'a fost aprofundat. Ceeace însă el căuta, n'a aflat nicăiri, pânăce a ajuns să cunoască religiunea creștină. Prin aceasta a răsărit spiritului său scrutător dorita lumină sălășluindu-se pacea întru inima sa. Și, pentruca să-și poată câștiga o cunoștiință deplină, a întreprins călătorii îndepărtate prin Grecia, Italia, Palestina, Siria și a ascultat prelegerile celor mai erudiți dascăli, între cari și pe unii învățăceii ai apostolilor. Între aceia a aflat totuși pe cel mai renumit, pe Pantănus din Alexandria. Aci „a început a se lăpăda de vechile păreri și a se apropia cu avânt tineresc de mântuire.“ (Stromata I. c. 1). El deveni pres-

biter și sub conducerea mult prețuitului său dascăl, pe care-l numia „*bina siciliană*“ pentru că „*el a cultivat florile din țarina profetilor și apostolilor și a impregnat în sufletele ascultătorilor săi cunoștințe clare și adevărate*“, (L. c.) esecelentul dascăl, pe care d'aci înainte îl va admira.

Călătorind Pantănus în India, episcopul Demetrius ¹⁾ l-a numit pe la anul 189, conducătorul școlii catehetice. Cu aceasta a început perioada strălucită a lucrărilor sale, ca dascăl și scriitor. Origen și Alexandru episcop de Ierusalim și martir, au fost cei mai renumiți învățăcei ai săi. Activitatea sa, de vre-o doisprezece ani, a întrerupt persecuția lui Septimiu Sever (202); văzându-și viața amenințată de toți, s'a refugiat din calea primejdiei, mergând la învățacul său Alexandru în Capadochia, care pe vremea aceea era episcop în Flavia dar Clement a activat un timp și aci spre întărirea și zidirea Bisericii lui Hristos, (Euseb. VI. 11.) după aceea în Antiohia și probabil și în Ierusalim, după ce la început Alexandru i-a fost coajutor bătrânului Narcissus, ajungând aci apoi episcop. Că s'a reîntors la Alexandria, nu se știe, tot așa unde a reposat. Mai mulți părinți de răsărit, precum și martyrologiile îl consideră martir.

Scrierile Părintelui Clement.

Dela părintele Clement avem. noi trei lucrări mai mari și o scriere mai mică. Acelea prezintă o prelegere avansată, metodică creștină și formează astfel o lucrare. El le-a scris pe când era dascăl public în Alexandria și a pus bază la această lucrare prelegirile sale rostite cu graiu viu. Ele ne dovedesc nouă și aceea, că ce fel de temă și-a ales dascălul creștin.

Mai deaproape considerând, au fost acelea de folos pentru păgânii cu carte, spre a-i convinge despre adevărul religiunii creștine, apoi pentru cei deveniți credincioși spre a le da ocaziune practică pentru o viață creștină morală, și în fine spre a-i introduce în învățăturile tainice ale filosofiei creștine și gnozei. Acest punct întreit: al credinței, al vieții morale și cel al gnozei îl caută Clement în aceste trei lucrări.

Baza principală a acestor trei e: Hristos, Dumnezeu-Omul. Mântuitorul lumii, este adevăratul maestru, educatorul și luminătorul pentru tot omul, ce vine în lume.

(Urmează)

Cultura bisericească în Banat.

De: Pr. **Constantin Târziu**
licențiat în teologie.

§ 2. *Literatura religioasă românească din Banat.*

Literatura religioasă românească își face apariția relativ de timpuriu în Banatul nostru datorită condițiilor favorabile ce i se creiaseră de către mișcarea calvină și calvinizantă care după cum am văzut pătrunsese adânc în Banatul lugojano-caransebeșan. Datorită acestui fapt literatura aceasta are un caracter calvin și are scopuri propagandistice.

Cea dintâiu carte tipărită în graiu bănățean și deci tradusă de un bănățean pe care însă nu-l cunoaștem este o Psaltire care a fost tipărită în toamna anului 1570, probabil la Oradea Mare și care fu impusă spre cumpărare preoților ce veniră la sinodul convocat de Pavel Tordași la 1 Ianuarie 1571. Din cartea aceasta s'au descoperit doar câteva foi scrise cu litere latine și ortografie ungurească cuprinzând niște psalmi în formă de cântări bisericești, traduși după cartea ungurului Szegedi Gergely ¹⁾.

Cu un deceniu mai târziu apare „*Palia*“ dela Orăștie tradusă de predicatorul Moise Peștișel din Lugoj, predicatorul Ștefan Herce din Caransebeș și dascălul Efrem Zăcan din acelaș oraș și de către protopopul Achirie al Inedorii și Hațegului ²⁾. Ea fu tipărită între 14 Nov. 1581 și 14 Iulie 1582 cu lucrul diaconului Șerban și a diacului Maron și cu cheltuiala nobilului Francisc Geszty. Cartea era tradusă după textul maghiar al lui Gașpar Heltai ³⁾ — traducătorii pretindeau că s'au folosit de originale slavone, grecești și ebraice, — și nu cuprinde decât cele dintâi două cărți ale lui Moisi Facerea („*Bitia*“) și Exodul („*Ishodul*“); celelalte cărți erau și ele gata de tipar, poate chiar și întreg V. Test. căci un manuscris găsit lângă Oradea cuprinde și Leviticul, Numerii și Cartea Regilor precum și ceva din proroci ⁴⁾.

Propaganda catolică făcută de Iezuiți nu se lasă mai prejos. Ea reușește să câștige chiar câteva suflete, dintre cari este de remarcant Gheorghe Buitul din Caransebeș pe care episcopul Ardealului Ștefan Csaky îl recomandă din Győr la 15 Sept. 1619 superiorului colegiului De Propaganda Fide ca să-l primească la învățătură. Terminându-și studiile neofitul Gheorghe traduse în românește, după Canisius, Catehis-

- 1) Șt. Meteș o. c. p. 78.
- 2) N. Iorga o. c. I. p. 176.
- 3) Șt. Meteș o. c. p. 127.
- 4) N. Iorga o. c. I. p. 188.

1) Probabil Etiopia, ori Arabia sudică.

mul cel Mare pe care la 1636 îl tipărește la Pressburg⁵⁾.

Dar calvinii fac un nou și ultim efort în lupta lor de cucerire spirituală a Românilor și onoarea de a conduce propaganda prin literatură revine unui român calvin bănățean. Predicatorul Ștefan Fogarași din Lugoj tradusese încă înainte de 1640 cântările din Psalmi cari erau întrebuințate în Lugoj și Caransebeș dar ele n'aură norocul să vadă lumina tiparului circulând numai în manuscris; singurul manuscris rămas e cel al lui Ioan Viski predicator din Sântă-Măria Hațegului care își făcuse copia sa cu litere latine⁶⁾ Tot Fogarași mai tradusese Catehismul lui Alstedius care văzu lumina tiparului în haina limbii românești și cu litere latine la Alba-Iulia în 1648 cu cheltuiala banului Acațiu Barcsay⁷⁾ Titlul acestui Catehism e următorul: „Catehismus, adică: a creștineștii religii și credințe în scurte întrebări și răspunsuri cuprinse cu fapte din Sfânta Scriptură întărită cuprindere sau măduvă. Care din latineasca și ungureasca limbă în valachica limbă a tradus Ștefan Fogarași a Lugojului, acum după dreptate parte recunoscut al valaho-maghiarei ecclesii sufletesc păstor... În Alba-Iulia s'au tipărit de către Martin Maior dela Brașov în anul 1648.“⁸⁾

De acum înainte nu mai întâlnim în Banat tipărituri sau manuscrise religioase de altă confesiune decât cea ortodoxă, căci îndată ce Sâmbii începură a pătrunde în Banat și a organiza aci puternica lor ierarhie Români îmbrățișează fără excepție ortodoxia lor străbună aruncând cu scârbă rătăcirile calvine în care căzuseră mai mult din ignoranță și silă.

În ce privește cărțile bisericești ortodoxe atât dinainte cât și după pătrunderea calvinismului în Banat ele circulau în manuscris fiind copiate de către dieci rătăcitori despre cari avem știri în sec. XVII și XVIII și de către călugării din mănăstirile noastre. După ce tiparul fu introdus în Ardeal desigur că și Banatul nostru va fi fost aprovizionat de către mitropoliții din Alba-Iulia cu cărțile scoase în tipografia lor. Cu toate că nu avem știri precise despre așa ceva totuși e logic că să fi ajuns și în Banat exemplare din Noul Testament al lui Simeon Ștefan care își dădea așa de bine seama, în prefața lui, despre răspândirea Românilor și despre ușoara diferențiere a graiului românesc, ceace l-a făcut să caute „să izvodească așa, cum

toți să înțeleagă.“⁹⁾ Tot așa vor fi cetit preoții noștri și Evanghelia cu învățătură tipărită la Alba-Iulia în 1641 de „arhimitropolitul Ghenadie,¹⁰⁾ ea și întreg „șirul de cărți bisericești apărute la Alba-Iulia și apoi la Sibiu în a doua jumătate a sec. XVII. Astfel, la 1651 Simeon Ștefan tipărește „Psaltirea“, la 1686 Varlaam tipărește „Ciaslovețul“, la 1687 „Rânduiala diaconstvelor“, la 1689 „Molitvelnicul“, la 1696 Teofil tipărește la Sibiu însăși un „Ciasloveț“, iar la 1699 Atanasie tipărește la Bălgrad un „Chiriadronion“¹¹⁾

(Urmează)

9) Dr. Gr. Popovici o. c. p. 287.

10) Dr. G. Popovici o. c. p. 294.

11) Idem o. c. p. 295.

Ș T I R I

Nouii demnitari. Pe urma pensionării mult apreciatului consilier referent Aurel Moaca, pe ziua de 1 Aprilie 1939, ședința Consiliului eparhial plenar dela 16 Martie a. c. a ales referent economic pe dl. Dimitrie Sgâverdea, secretar consistorial. Postul de secretar s'a concretizat profesorului de Teologie Dr. Traian Coșeriu, preot în Teregoava.

Pe calea cea bună. În comuna fruntașă Iliida s'au cununat într'o Duminică trecută 34 perechi de concubini. Cununarea concubinilor s'a făcut în cadre sărbătorești.

O societate harnică este societatea femeilor ortodoxe din orașul nostru. Adunarea generală de azi două săptămâni a fost cu adevărat o revelație pentru toți cari au avut fericirea să fie prezenți. Societatea e condusă de d-ra Elena Biju, o femeie inimoasă, căreia adunarea generală i-a adus binemeritate laude!

Salariile preoțești pe luna Martie au fost ridicate dela Stat și se lichidează la Casierie în orele de oficiu.

Oficiile parohiale cari nici până acum nu au înaintat chestionarul trimis în anul trecut împreună cu fotografiile, ar fi bine să le trimită. Altfel bisericile respectivei comune ca și preoții vor lipsi din monografie indicându-se în schimb motivul acelor lipse.

Fabrica eparhială de lumânări are în depozitul său toate categoriile de lumânări și așteaptă comenzi On. preoți. Lumânările se vând cu prețul (de până acum.

Apostolul Ediția de Sibiu se poate comanda la Librăria Diecezană.

5) Idem o. c. I. 416; Șt. Meșes o. c. 303.

6) N. Iorga o. c. I. p. 301—302; Șt. Meșes o. c. p. 208.

7) N. Iorga o. c. I. p. 301—302; I. Lupaș: Istoria Unirii Românilor, București 1937 p. 107; Șt. Meșes o. c. I. p. 306—307.

8) I. Lupaș: Studii etc. p. 166 nota 4.

Note oficiale

Nr. 2043 Sc 1939.

Profesorul Dr. Liviu Stan dela Academia teologică din Sibiu a publicat de curând o lucrare intitulată „Mirenii în Biserică“.

Cartea nu este numai o întemeiere științifică a reformei Șaguniene ci și un răspuns definitiv dat detractorilor marelui Mitropolit și ai reformelor sale.

Mai este, în același timp, o documentare a rolului pe care îl au mirenii în Biserică, a modului cum ierarhia și cu poporul împreună urmăresc și realizează scopul Bisericii.

Cartea legată, în o extesiune de 826 pagini, se poate procura la Librăria noastră diecezană.

Caransebeș în 29 Martie 1939.

Episcopul :

† VASILE

Nr. 2007 Sc 1939.

Sfântul Sinod ne trimite adresa Ministerului de Interne Nr. 25494 din 2 Noembrie 1938, adresată tuturor Ținuturilor privitor la semnarea de către preoți la organele polițienești și ale jandarmeriei a celor cari colportează icoane ale evreului Alexiu Vaida din Gherla.

Adresa este de următorul conținut :

În urma intervenirii făcută de Sf. Sinod prin adresa Nr. 3168/939 acest Minister a dispus, prin ordinul circular Nr. 4110 A. din 12 Martie, ca Prefecturile de județe să ia măsuri, prin organele în subordine, pentru interzicerea vânzării icoanelor creștine de către evreul Alexiu Vaida din orașul Gherla, sau de către reprezentanții săi.

Cu toate acestea, primindu-se relațiuni de la unele autorități în subordine, că numitul evreu continuă a se ocupa cu vinderea de icoane creștine, însă în numele firmei „Krafft și Drotleff“ din Sibiu, ca reprezentant al acestei firme, — Ministerul prin ordinul circular Nr. 10181 A. din 31 Mai 1938, a cerut prefecturilor de județe să ia măsuri ca numitul Vaida Alexiu să fie oprit de a face comerț cu icoane creștine fie în numele său fie în numele firmei „Krafft și Drotleff“ din Sibiu, care firmă a înlocuit pe susnumitul prin altă persoană.

În prezent, dl. Prefect al județului Teleorman ne aduce la cunoștință prin raportul Nr. 23729/938, că în târgul din comuna Plopii-Slăvițești acel județ au fost găsiți doi comercianți vânzând icoanele gravuri editate de Alexiu Vaida din

orașul Gherla, județul Someș și pe care icoane se află aplicată o stampilă care atestă că vânzarea este aprobată de autoritățile din București.

Comunicându-vă cele ce preced și deoarece, cu toate repetatele ordine date de acest Departament, se continuă comerțul cu aceste icoane interzise de Sfântul Sinod, avem onoare a Vă ruga să binevoiți a da dispozițiuni organelor în subordine ca să ia măsuri pentru oprirea cu desăvârșire a vânzării icoanelor în chestiune și pentru confiscarea lor.

Caransebeș în 29 Martie 1939.

Episcopul :

† VASILE

Concurs

Consiliul parohial ort. român din Fizeș publică concurs pentru ocuparea postului de cantor bisericesc, cu termen de recurgere de 30 zile dela prima publicare în Foaia Diecezană, pe lângă următoarele retribuțiuni :

1. 8 (opt) jughere sesiune cantorală, primită dela reforma agrară, situată în „Puricea“, după care alesul va suporta impozitele către Stat și comună.

2. Stola obicinuită dela cununii, înmormântări, părăstase etc.

3. Cantorul va avea să poarte cântarea bisericească în și afară de biserică, să instrueze tinerimea în cântarea bisericească și să formeze cor bisericesc.

Recurenții își vor înainta cererea de concurs timbrată și ajustată cu estrasul de botez și diploma de cantor, prin Oficiul parohial, „consiliului parohial ort. român din Fizeș“ și se vor prezenta în vre-o Duminică sau sârbătoare în biserică din localitate, spre a-și arăta dexteritatea în tipic și cântarea bisericească.

Fizeș, din ședința consiliului parohial, ținută la 19 Februarie 1939.

Victor C. Sciohone

paroh ort. român.

1--3

La „Librăria Diecezană“ din Caransebeș se găsesc de vânzare:

1. Prof. C. Vladu: „Manual de Tipic“, cuprinzând toate serviciile din postul Paștilor. Prețul 180 Lei.
2. Prof. C. Vladu: „Antologhion“, cuprinzând toate serviciile din decursul anului bisericesc. Prețul 230 Lei.

La „Librăria Diecezană“ din Caransebeș

se găsesc de vânzare următoarele
partituri pentru coruri:

1. 3 Coruri mixte de Sabin V. Drăgoi: „Bănățeana“, „Trandafiri de pe răzoare“, „Idilă Bihoreană“ . . . . . Lei 65
2. Colecție de coruri bărbătești de Sabin V. Drăgoi . . . . . „ 125
3. Liturgia Sf. Ioan Gură de Aur, cor bărbătesc . . . . . „ 80
4. „Repertoriul muzical al Banatului“, colecție de piese muzicale pentru coruri mixte, coruri de bărbați și fanfare . . . . . „ 300
5. „Nădejdea mea și Rugăciune“ de Ion Crișan pentru cor bărbătesc . . . . . „ 10
6. „Imnul Regal“ . . . . . „ 12
7. „Catavasier“, cuprinzând odele sau pesnele canoanelor (catavasiiilor) mai însemnate din Dumineci și sărbători peste întregul an bisericesc, de Dr. Vasile Petrașcu . . . . . „ 75
8. „Fericiți sunt cei gonțiți“ de Dima, cor mixt „ 20
9. „Bine ești cuvântat Doamne“, „Ceata sfinților“, „Plâng și mă tânguesc“ de G. Dima, cor mixt . . . . . „ 20
10. „Ce e viața noastră?“ de G. Dima, cor mixt . . . . . „ 20
11. „Irmosul Floriilor“ de G. Dima, cor mixt . . . . . „ 20
12. „Irmosul Rusaliilor“ de G. Dima, cor mixt „ 20
13. „Cela ce cu adâncul înțelepciunii“ de G. Dima, cor mixt . . . . . „ 20
14. „Dor de călătorie“ de G. Dima, cor mixt . . . . . „ 24
15. „Zece coruri mixte“ de Filaret Barbu . . . . . „ 100
16. „Bănățeana“ de Sabin V. Drăgoi, pentru cor bărbătesc . . . . . „ 20
17. „Imnele Sfintei Liturghii“ de Gavril Muzicescu, pentru 3 voci egale . . . . . „ 80
18. „Sfințirea Apei Mici“ cu adaus întregitor la „Te Deum“ pentru cor bărbătesc de Dr. V. Petrașcu . . . . . „ 25
19. „Cântări funebrele“ pentru cor de bărbați de Antoniu Sequens . . . . . „ 30
20. „Răspunsuri corale la Te-Deum“, pentru cor bărbătesc de Dr. Vasile Petrașcu . . . . . „ 54
21. „Imnele Sfintei Liturghii“ de G. Muzicescu, pentru cor mixt și pian . . . . . „ 250

Mașină de treierat.

Cu putere de 10 cai mânată cu benzină în stare bună se vinde din mână liberă la

DIMITRIE RĂBĂGIA
Caransebeș Str. Ep. Popea Nr. 30

La „Librăria Diecezană“
din Caransebeș, se află de vânzare:

Seminte Duhovnicești

de Pr. ANDREI LUPȘA.

Prețul: Lei 100.

Nou! **Nou!**

Au sosit în depozitul

LIBRĂRIEI DIECEZANE

și se află de vânzare
următoarele obiecte
bisericești:

CRUCI, LITIERE.

CANDELE
diferite mărimi,

COROANE,

CHIVOTURI
din metal,

CĂDELNITE,

CANDELE
pentru școli,

COPII,

DISCURI, STELUȚE,

LINGURIȚE,

PRĂZNICARE,

ICOANE
din metal

toate lucrate în stil bizantin
cu prețuri reduse.